

Ömer Seyfettin'in Türk Kadını (1918-1919) Dergisindeki “Genç Kızlarımız İçin Tabii Yazmak Sanatı” Makalesi Üzerine

Büşra AKGÜN

Erciyes Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Kayseri

*Sorumlu Yazar
bursa_akgun06@hotmail.com

ÖZET

İstiklal Savaşı yıllarında çıkan *Türk Kadını* dergisi, okuyucusunun zihninde ‘ümmetten millete geçiş’in şart ve psikolojisini sistemleştirmeye çalışır. Bu noktadan bakıldığında derginin isminin dahi bir millet olma isteğinin ifadelerini taşıdığı anlaşılabılır. *Türk Kadını*’nın Ömer Seyfettin, Mehmet Emin (Yurdakul), Şükûfe Nihal, Faruk Nafiz gibi Türkçü yazar/şairlerden oluşan yazar kadrosu da bu yöndeki bir yayın politikası hakkında ipuçları vermektedir.

Ömer Seyfettin, 11 Nisan 1911’de kaleme aldığı “Yeni Lisan” makalesiyle ‘Konuştuğumuz lisan, İstanbul Türkçesi en tabii bir lisanıdır’ diyerek bir dil hareketi başlatmıştı. Bu dil anlayışı hemen arkasından ‘konuşulan Türkçe’ ile yazmayı gerektiren bir edebiyatı doğurmuştur. Her sahada bunu tatbik etmeye çalışan Ömer Seyfettin, kadın yazarlara da “Genç Kızlarımız için Altı Derste Tabii Yazmak Sanatı” başlıklı makalesini sunmuştur.

Bu bildiride “Genç Kızlarımız için Altı Derste Tabii Yazmak Sanatı” başlıklı makalenin ders başlıkları ayrı ayrı incelenecek ve Ömer Seyfettin’in Yeni Lisan’la yazma anlayışını kadınlara anlatırken üzerinde durduğu konular değerlendirilerek, makalenin dönem içindeki önemi vurgulanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Türk Kadını Dergisi, Ömer Seyfettin, Yeni Lisan, Doğru Yazma Sanatı.

ABSTRACT

The journal of *Türk Kadını* (Turkish Woman) published during the years of Turkish Independence War aims at systematizing the circumstances and psychology of ‘shift from ummah to nation’ at the minds of its readers. When evaluated from this point of view, it will be easily comprehended that even the title of the journal bears itself the desire of becoming a nation. The editorial staff of *Türk Kadını* consisting of such Turkist writers/poets as Ömer Seyfettin, Mehmet Emin Yurdakul, Şükûfe Nihal, Faruk Nafiz gives us some clues about the publishing policy in this way. Ömer Seyfettin launched a language movement by uttering ‘What we speak, that’s Istanbul Turkish, is the most natural language’ at his article he wrote “Yeni Lisan” on 11 April, 1911.

This understanding of language led to a literature requiring writing in the spoken Turkish immediately. Having tried to apply this tendency into almost all the fields, Ömer Seyfettin presented his article titled with “Genç Kızlarımız için Altı Derste Tabii Yazmak Sanatı (Art of Natural Writing at Six Courses for Our Young Girls)” to our female authors.

Throughout this paper, the course headings of the article titled with “Genç Kızlarımız için Altı Derste Tabii Yazmak Sanatı (Art of Natural Writing at Six Courses for Our Young Girls)” will be discussed individually, the points that Ömer Seyfettin stressed while explaining the understanding of writing to the women at *Yeni Lisan* will be assessed, and the significance of the articles at the time will be covered thoroughly.

Key Words: Türk Kadını, Ömer Seyfettin, Yeni Lisan, Art of Proper Writing

19. yüzyılda Osmanlı Devleti yaşamın her alanında değişime gitmiştir. Bu değişim sosyal, siyasi, kültürel alanlarda olduğu gibi kadının toplumdaki yeri açısından da önemlidir. Geleneksel bir yönetim ve yaşayış tarzından modern ilkelere doğru yol alan Osmanlı milletinde kadın, artık ev hanımı-anne vasfının yanında başka kimlikler de üstlenmek istemiştir. Özellikle II. Meşrutiyet’le birlikte gelen bu değişimler kadının okuyup yazmasının, sosyal meslek gruplarına dâhil edilmesinin önünü açmıştır. Kadının toplumda kendini ifade edebilmesine en büyük kaynak basın olmuştur. 19. yüzyıldan itibaren kadınlar gazete ve dergiler aracılığıyla bilinçlendirilmeye çalışılmıştır. “Kadın dergileri, her kesimden kadının yazma ürkekliğini, çekimserliğini gidermede, taleplerini iletmede önemli işlev görmüştür.”

(Çakır 1996: 22, 23) İşte *Türk Kadını* dergisi bu amacın ürünü olarak, kendisinden önce çıkmış pek çok gazete ve dergi ile birlikte kadınlığın yükselmesine katkılar sağlar. Derginin sayfalarında gerçek kimliklerini belirtmek koşuluyla okuyucuların yazılarına da yer verilmiştir. Ayrıca ‘Türk Kadını Dershanesi’ adıyla bir de yardım derneği kurulmuş, burada ücretsiz Türkçe, yabancı dil, musiki dersleri ve çeşitli konferanslar verilmiştir.¹

Türk Kadını, 1918-1919 yılları arasında yirmi bir sayı çıkabilen resimli kadın dergisidir. İstiklal Savaşı yıllarında çıkan *Türk Kadını*’nın okuyucularının zihninde ‘ümmetten millete geçiş’in şart ve psikolojisini sistemleştirmeye çalıştığı görülür. Bu noktadan bakıldığında derginin isminin dahi bir

¹ “Türk Kadını Dershanesi”, *Türk Kadını*, S. 19, 20 Mart 1335, s. 304.

millet olma isteğinin ifadelerini taşıdığı anlaşılabilir. *Türk Kadını*'nın Ömer Seyfettin, Mehmet Emin Yurdakul, Şükûfe Nihal, Faruk Nafiz gibi Türk Milliyetçisi yazar/şairlerden oluşan yazar kadrosu da bu yöndeki bir yayın politikası hakkında ipuçları vermektedir.

Ömer Seyfettin, 11 Nisan 1911'de kaleme aldığı "Yeni Lisan" makalesiyle 'Konuştuğumuz lisan, İstanbul Türkçesi en tabii bir lisan' diyerek bir dil hareketi başlatmıştı. Bu dil anlayışı hemen arkasından 'konuşulan Türkçe' ile yazmayı gerektiren bir edebiyatı doğurmuştur. Fikirlerini eserleriyle örnekleyen yazar, uygulama alanına kadınları da almak ister. 1919 yılında yazdığı "İnkılaplarda Kadın" makalesinde "İnkılabın nuru bir cemiyete daima kadınların vasıtasıyla akseder. Bizim son asırdaki en ciddi inkılabımız -ki içtimai bir harekettir- yani milliyet cereyanı en büyük kahramanlarını yine kadınlar arasından buldu," (Ömer Seyfettin 1918; Argunşah 2001: 234) derken kadınlarımızın bu değişimdeki rolünü vurgular. *Türk Kadını* dergisinde yayımlanan "Genç Kızlarımız İçin Altı Derste Tabii Yazmak Sanatı", Ömer Seyfettin'in yazan kadınlara ve kadın yazarlara doğru yazı yazmanın prensiplerini anlattığı bir makaledir. Bu makalede Ömer Seyfettin, hem erkeğin himayesine muhtaç olmadan sosyal hayata aktif şekilde katılmak isteyen kadına dil ve edebiyat dersi vererek doğru yazmayı öğretmek ister hem de kadınlar vasıtasıyla Türk edebiyatında büyük yankı uyandırmış olan 'dil ve edebiyatta milli benliğe dönüş' ilkesini toplumda daha geniş kitlelere yaymak isteğini yerine getirir.

"Genç Kızlarımız İçin Altı Derste Tabii Yazmak Sanatı" başlıklı makale altı ders başlığı olarak düşünülmüş ancak beşinci derste sona ermiştir. "Ömer Seyfettin'in altı ders olarak planladığı bu yazı dizisi, derginin 21. sayıdan sonra yayımlanmaması sebebiyle yarıda kalmıştır. Bu dizi 1919 yılında *Türk Kadını* dergisi tarafından *Genç Kızlarımız İçin Altı Derste Tabii Yazmak Sanatı* adıyla bir kitapçık olarak yayımlanmıştır." (Argunşah 2001: 111) Makalenin girişinde bu yazıyı arkadaşının kızları Semiramis ve Hamiyet hanımlar nezdinde tüm kızlara sunduğunu belirten Ömer Seyfettin, ilk başlığı "Doğru Yazmak" olarak belirlemiştir.

Birinci Ders: Doğru Yazmak

Ömer Seyfettin bu makalede en çok Divan Edebiyatı zihniyetini eleştirmektedir. Eski edebiyatın -sun'i bir dil kullandığı için- sun'i bir edebiyat olduğu tespitini yapar. "Edebiyat kamusu Arapça, Acemce idi. Çarşıda satılan lügat kitaplarının içinde bir tek Türkçe yoktu." (Ömer Seyfettin 1918; Argunşah 2001: 78) diyen yazar, bunların sebebini ümmet anlayışında ve bu doğrultuda medrese zihniyetinden artakalmış temayülde görmektedir. Kendi öğrenim hayatından da örnekler veren Ömer Seyfettin, Arapça, Acemce konuşmanın maharet sayıldığı, hislerin, heyecanların Arapça, Acemce terkiplerle yapılırsa değerinin olacağı anlayışının o dönemde hâkim olduğunu söylemektedir. 'Türkçe bir hayal söylenemez, sanat yapılamaz.' düşüncesinin dilimizin gelişmesine imkân vermediğini, Türkçenin avam dili olarak görülmesinin yanlışlıklarını belirten Ömer Seyfettin, Hamit'in, Cenap'ın şiirlerini adeta başka bir lisanın şiirini okur gibi, ancak lügatlere bakarak okunabileceğini düşünmektedir.

Halkın tabii lisanıyla "kafilenin hasret gözleri o çalgılı çağnaklı, o aydınlık, o sevinçli sahile dikili kaldı." derken Cenap Şahabettin'in Farsçanın grameriyle dolu;

"(Uyun-ı hasreti) merkûz kaldı kafilenin

O (sahil-i tarab u şevke), (pür-sürur-ı ziya)"

Şiirini, sanat yapmak uğruna dile zarar verdiği için eleştirir. Ömer Seyfettin'e göre bu şairlerin şiirleri adeta başka bir dilden tercüme edilir gibi okunmalıdır. Eski edebiyatçılarımız ve Servet-i Fünun şairlerimiz de hep bu terkip derdine tutulmuşlardır.

Ömer Seyfettin, bu türden şairlerin millî lisanın zevkine varamadıklarını söyler. Onlar, Türkçenin ahenkli bir lisan olmadığını düşündükleri için Arabî, Farsî sözcükler kullanmaktadırlar. "Hep Arapça okudukları için, Acem edebiyatı modelleri olduğu için zevkleri millî değildi" (Ömer Seyfettin 1918, Argunşah 2001: 86). Fakat burada dikkat edilmesi gereken, Ömer Seyfettin'in eleştirdiği şairleri büyük oranda dili kullanmaları noktasından eleştirdiği, fakat sanat değerleri noktasından başarılı bulunduğu konusudur.

Ömer Seyfettin, 'Yeni Lisan'la yazma görüşünün anlaşılmasını sağlayan unsurlardan biri de yine bu başlık altında verilmektedir. Yazar yabancı sözcüklerin hepsinin atılmasını istemez, halkın kullandığı kelimelerin yabancı da olsalar korunması gerektiğini savunur. Yani, 'kalp, hasta, ateş, azap ...' gibi sezgilerimizle kavrayabileceğimiz kelimeler dilde kullanılabilirler, ancak 'taş' kelimesi varken 'seng' ve 'hacer' sözcüklerinin kullanılması tabii lisana uygun düşmeyecektir. Kendisine yazı gönderen genç kızların gayrimillî bir lisana eğilimlerinin olduğunu söyleyen yazar, onları bu konuda da uyarır. Ö. Seyfettin, milliyet asrında, ümmetten millete geçildiği ve bu uğurda bir istiklal mücadelesinin verildiği zamanda, üç dört milletten mürekkep bir millet olamayacağı gibi üç lisanın mürekkep bir 'Osmanlı lisanı'nın da olamayacağını söylemektedir. Ona göre eski lisanı kullananlar zevksizlik hastalığına yakalanmış, zevk şaşılığına uğramış kişilerdir.

'Doğru Yazmak' başlıklı bölümün sonunda Ömer Seyfettin, yazmaya heves eden kızlara yapmaları gerekenleri maddeler. Doğru yazmanın kısa programcığı şu şekildedir:

1. Arapça, Acemce kaideleriyle yapılan terkipleri kullanmamak (sadrazam, şeyhülislam gibi klişe haline gelmiş olanlar hariç).
2. Arapça ve Farsça cem edatı kullanmamak (talebe, Müslüman, hukuk gibi klişe olmuşlar müstesna).
3. Konuştuğumuz gibi yazmak, cümleleri gereksiz yere uzatmamak, daima kısaltmaya çalışmak.
4. Konuşulan tabii lisanı karşılaştıkları bulunan sözlerin Arapça, Farsçasını kullanmamak (Türkçe örtü kelimesi varken sütre, ateş varken nar gibi ezberlenmiş lüzumsuz kelimeler kullanılmamalı).

Yukarıdaki birinci ve ikinci maddeler Yeni Lisan makalesinin "Tasfiye Sarfi" başlığı içinde aynıyla bulunan maddelerdir. Ömer Seyfettin sonuç olarak genç kızlara, Arapça, Farsça gramer kaidelerini kullanmamayı, tabii lisanın dışındakilere kıymet vermemeyi öğütlemektedir.

İkinci Ders: Yazmağa Heves Etmeden Okumak

Ömer Seyfettin, hayalimizi çorak bir tarlaya benzeterek hayallerin, hislerin bu tarlaya ancak okumakla ekilebileceğini söylemektedir. Fakat ne okunmalıdır? Yazar, ilk önce edebiyat tarihimizi bilmenin gerekliliğini savunmaktadır. Ancak bizde nazım ağırlıklı bir edebiyat hüküm sürdüğü için o zamana dek bir edebiyat tarihi yazılmamıştır. Bu yüzden Ömer Seyfettin Türk edebiyatının kısaca tarihsel bir özeti yapar. Ancak bu

değerlendirme sırasında dayandığı esas yine “Yeni Lisan”ın dil ve edebiyat görüşü olduğu anlaşılmaktadır.

İlk olarak okuyucularına Edebiyat-ı atıkayı yani eski edebiyatı gösterir. Eski edebiyatı bir müzeye benzeten yazar, o yolu tutmak isteyenleri müzeden aldığı şalvarla, kavukla sokağa çıkan insanlara benzetmektedir. Eski edebiyat okunmalı, ancak sadece edebiyat tarihini bilmek açısından okunmalıdır. Yoksa o edebiyatın ne lisanı, ne sanat görüşü uygulama sahasına konulabilir. Ali Canip, *Genç Kalemler*’de “Yaşamak isteyen bir millet içinde maziye merbut kalmak kadar büyük bir cürüm, büyük bir cinayet olamaz demişti. (Genç Kalemler Dergisi 1999, 106)Ömer Seyfettin de bu doğrultuda hareket etmiştir. Hatta daha ileri giderek divan edebiyatının eserlerini okumanın okuma zevkini bozacağını ve lafızcılığa sürükleyeceğini söyleyerek onu ağır bir dille eleştirmektedir.

Yazar ikinci olarak Şinasi’den sonraki edebiyatı göstermektedir. Ona göre burada okunması gereken Namık Kemal ve Abdülhak Hamit’tir. Yazmaya heves eden kızlar, N. Kemal’in eserlerini manası için okumalı ancak üslubunu ve tarzını taklit etmemelidirler. Roman ve tiyatroyu edebiyatımıza getiren Namık Kemal olduğu için edebiyat tarihimizin nasıl şekillendiğini, yeni türlerin ilk olarak nasıl işlendiği de ondan öğrenilebilmektedir. A. Hamit, bu dönemde okunması gereken ikinci isimdir. Hamit’in şiirlerindeki coşku ve ruhtan övgüyle bahseden Ömer Seyfettin, onun dilini tabii bulmayarak eleştirir.

Üçüncü yol Servet-i Fünunculardır. Bu edipler, batılı edebiyatın türleri olan roman, hikâye ve şiiri Türk edebiyatına taşımışlardır. Ömer Seyfettin, tekniği noktası noktasına batıdan alınan ve tabii lisanla yazılan bir edebiyatı savunuyordu. Ancak Halit Ziya, Tevfik Fikret, Mehmet Rauf ve arkadaşları batının tekniğine göre hareket ederlerken tabii lisanı eserlerinde uygulayamamışlardır. Oysa ‘tabii Lisan’ batının en çok önem verdiği konulardandır. Yazmak isteyen kızların Servet-i Fünuncuları mutlaka okumak zorunda olduklarını da belirten Ö.Seyfettin, teknikte model almamız gereken batının medeniyet dairesine girmemiz gerektiğini düşünmektedir. Çünkü yazarın deyimiyle maneviyatımız millî, maddiyatımız beynelmileldir.

Dönemin yeni yazarları olan Refik Halit, Halide Edip, Yakup Kadri gibi nasirler ve Orhan Seyfi, Yusuf Ziya, Faruk Nafiz gibi şairler okunması gereken diğer isimlerdir. Bu yazar/şairler millî lisanla yazmaları ve şiirde millî vezin olan hece veznini kullanmaları bakımından önemlidirler. Ayrıca ismi zikredilen bu edipler, millî edebiyatın ilerleyişinin görülmesi bakımında da önemlidirler. Ömer Seyfettin bir de ‘artakalanlar’dan söz eder. Onlar devirleri tamamlanmış olmasına rağmen devam eden Divan edebiyatı ve Edebiyat-ı Cedide savunucularıdır. Fakat onların nazmı ve nesrinin yaşaması ve okunması tabii edebiyatın kıymetinin anlaşılmasına fayda sağlamaktadır.

Ömer Seyfettin’e göre Türkçenin gerçek yapısını ve tabii seyrini görmek bakımından önemli olanlar ise *Tahir ile Zühre*, *Aşık Garip*, *Leyla ve Mecnun* gibi halk hikâyeleridir. Yazar, edebî eser yazmak isteyen herkesin bu gibi hikâyeler ve masalları okumasını gerektiğini, bunların bir zamanlar konuşulan tabii lisanın nasıl yazıldığını öğrenilmesi bakımından önemli olduğunu söyler.

Ancak halk edebiyatını, divan edebiyatını ve Servet-i Fünun edebiyatını bilmek yazmaya heves eden kızlar için

yeterli değildir. Yazar, yazmak isteyen kızların girilmeye çalışılan batı medeniyetinin dillerinden birini öğrenmesinin de şart olduğunu düşünmektedir. Bu diller İngilizce, Fransızca veya Almancadan biri olabilir. Bu sayede o dilin klasik olmuş eserleri ve diğer tercüme eserler okunabilir. Sanatın sırrını Yunan- Latin klasiklerinde gören Ömer Ö. Seyfettin, burada başlıca okunması gereken yazarın Homer (Homeros) olduğunu kaydeder. Homeros destan edebiyatı için önemli eserler vermiştir. Ömer Seyfettin’in Millî Edebiyatın kurucuları içinde olduğu düşünüldüğünde milletlerin kültürünü yansıtan destan yazarlarını ön plana almasının sebepleri anlaşılmaktadır. Bu yüzden yazı yazmaya, özellikle de bastırmak için yazmaya başlamadan önce kutsal bir kitap gibi *Homeros* okunmalıdır. Ömer Seyfettin ancak bu sayede birkaç satır yazılabileceğini söylemektedir.

Üçüncü Ders: Eski Üslup İtikadı

Klasik Türk edebiyatında gramerle ilgili kayda değer hiçbir çalışma bulunmamaktadır. Medreselerde verilen belagat dersleri de Arapça ve Farsçanın belagat meselelerinin bizim dilimize aynen tatbikinden ileri gidememiştir. “Türkçe onlar için Arapçanın ve Arap zihniyetinin hususiyetlerinden doğmuş bir belagatin tatbik sahasıydı.” (Tanpınar 2006: 21) Lisanı millî olmayan bir edebiyatta üslup anlayışı da gelişemeyecekti. Ömer Seyfettin, makalenin bu bölümünde lisan ile beyan arasındaki farkın bizim eski edebiyatçılarımızca anlaşamadığını belirterek söze başlar. Lisan, unsurlarını hepimizin tanıdığı umumi bir aletken beyan, lisanın şahsa göre değişen bir hususiyetidir. Ancak eski ediplerimiz karşılığı olan Türkçe kelimeler varken onların Arapça ve Farsçasını kullanmayı beyan zannetmişlerdir. Yani beyandaki hususiyeti esasta değil de şekilde aramışlardır. Yazar bu tespitini makalede bir örnekle açıklar. ‘Aydın ışığı suya düşüyor.’ cümlesi gayet sade bir ifadedir ve bu cümlede üsluba dair hiçbir şey yoktur. Türkçe konuşan herkes burada ne söylenmek istendiği anlayabilir. Fakat bu cümle ‘Ziya-yı kamer sath-ı aba aksediyor.’ şeklinde söylenirse kelimelerin Türkçesi yerine Arapça- Farsçasını yazmaktan öteye geçilmiş olmaz. Eski edebiyatçıların beyandan anladıkları Ö. Seyfettin’e göre budur. ‘Aydın ışığı suya düşüyor.’ cümlesini ‘Ay suyun içinde gümüş yelpazesini açıyor’ diye ifade eden V. Hugo ise cümlesine bazı üslup özellikleri katarak başarılı bir anlatımı yakalamıştır. Üslubun kelimelerde değil de manada olduğunu fark etmeyen Divan edebiyatçıları ve Servet-i Fünuncular, anlamı zenginleştirerek kelimeler yerine bu kelimelerin yabancı karşılıklarını kullanarak büyük bir yanlışla düşmüşlerdir. Bu edipler Türkçenin ahenksiz olduğunu düşündükleri için yabancı kelimeleri tercih etmektedirler. Ömer Seyfettin, bir Alman için Fransızcanın ahenkli gelmesi ne kadar abes ise bir Türk için de kendi dili yerine başka dillerin ahenkli olduğunu savunmak o kadar şaşırtıcıdır. Çünkü her dil, ahengi kendi içinde yakalar ve ancak o dili konuşana ahenkli gelir. Bizim ediplerimizin böyle düşünmemesi, medresede aldıkları skolastik eğitimin bir sonucudur. Burada, temeli ümmetçilik esasına dayanan bir eğitimin söz konusu olması, oluşturulan edebî zevkin millî olamamasını getirmektedir. Milliyet arasında ve Yeni Lisan hareketinin hız kazandığı bir dönemde eski üslup anlayışı terk edilecektir. Yazar bunun için yazmaya heves eden genç kızlara tabii lisanla yazmayı öğütlemektedir.

Dördüncü Ders: Manasızlıklardan Sakınmak

Üçüncü derste üslubun öneminden bahseden Ömer Seyfettin, bu bölümde üsluptan daha çok dikkat edilecek şeyin mana olduğunu belirtir. Divan edebiyatçıları manayı ikinci plana attığı için gerçekçilikten uzak, suni bir edebiyat oluşturmuşlardır. Burada genç kızların yeniden aynı hataya düşmemelerini isteyen yazar, bütün edebi türlerde manayı sağlamak bakımından uyulması gereken kuralları şöyle sıralar: 1. Yazılacak şeyin aslı,

2. Bunların tafsili ve tahlili,

3. Çıkarılacak yahut telkin edilecek sonuç.

Ömer Seyfettin'e göre, yazmak kişinin maksadını başkalarına açıklamaktır. Yazılacak şey önce teşhir, sonra tahlil, en sonunda da bir sonuca ulaşması; yani 'tez-antitez- sentez' evrelerini sırasıyla geçirmesi gereklidir. Bunlardan birinin olmaması ve ya sırasının değişmesi yazıyı manasızlığa sürükleyecek ve bu sebeple yazma işlevi amacına ulaşamayacaktır.

Yazarın ikinci bir önerisi ise yazıların özgün olmasıdır. Bu noktada yazıların uzunluğu, kısalığı önemli değildir. Önemli olan eserde yaratıcılığı sağlayabilmek ve bu sayede kalıcı olabilmektir.

Beşinci Ders: Tabii Aletler

Ziya Gökalp, *Türkçülüğün Esasları*'nda (1923) Millî Edebiyatımızın 'tahris' ve 'tehzip' adı verilen iki terbiye dairesinden geçmedikçe ne millî ne de Avrupalı bir edebiyat olamayacağını ileri sürer. Ömer Seyfettin'in makalenin bu kısmında söyledikleriyle Gökalp'ın görüşleri paralellik göstermektedir.

Altı yüz yıl boyunca hüküm süren Divan edebiyatı, şiirde ölçü olarak aruz veznini kullanmaktaydı. Bu vezin Arap edebiyatından Farslara, oradan da taklit yoluyla Türk edebiyatına ulaşmıştı. Millî edebiyatçıların Divan edebiyatına karşı oluşlarındaki sebeplerden biri de kullanılan bu gayrimillî vezin yüzündendir. Aruz vezni Türkçenin ahengine uymadığı gibi, şairlerin yabancı terkiplerle dolu şiirler yazmalarına da neden olmuştu. Hem dilin tabiiğini hem de Türkçenin ahengini bozan bu vezin, elbette terk olunmalıydı. Ömer Seyfettin, bütün bu düşünceler içerisinde millî veznin hece ölçüsü olduğunu söyler. Saray edebiyatında yüzyıllarca aruz vezni kullanılmasına rağmen halkın vicdanında hece ölçüsü tıpkı tabii lisan gibi saklanmıştı: "... saz şairleri, halk şairleri tekkeleri, orduları, serhatleri, köyleri, kasabaları dolduruyorlar, millî lisanla, millî vezinlerle terennüm ediyorlardı." (Ömer Seyfettin 1918; Argunşah 2001: 108) diyen yazar, Servet-i Fünuncuları da tabii lisanın ve millî veznin farkına varamadıkları için eleştirir.

Yeni Lisan taraftarlarının, Acemin 'efâil ü tefâil'ine ve yabancı terkiplerine tahammülünün olmadığını belirten yazar, en samimî hislerin halkın içinde yaşayan hece ölçüsüyle anlatılabileceğine inanmaktadır. Bu sebeple şairliğe heveslenenlere ölçü olarak hece veznini işaret eder. Ancak hece vezni, yüzyıllar boyunca halkın içinde işlenmeden kalmıştır. İşte Ömer Seyfettin ve daha sonra Gökalp'ın sundukları tahris görüşü burada hayata geçirilmek istenmiştir: 'Halktan alıp işlemek'. O zamana dek edebî terbiye alanların hemen hepsi medrese zihniyetinde yetiştikleri için Acem aruzunu kullanmış bu sebeple de hece vezniyle güzel şiirler

yazılamamıştır. Yeni Lisancılar ise halktan aldıkları bu vezni millî lisanla birleştirip yeni bir şiir görüşü oluşturmuşlardır. Bu şiirler Millî edebiyatımızın önemli mahsulleridir. Ömer Seyfettin makalesinde övgüyle bu şiirlere yer vermektedir.

Beşinci dersin ikinci bölümünde² millî vezin olarak kabul edilen hece ölçüsünden bahseden yazar, durak ve kafiyenin bu ölçüdeki önemini vurgulamış ve Türkçede en çok kullanılan duraklarla yazılan şiirlere yer vermiştir.

Ömer Seyfettin, *Türk Kadını* dergisinin 12 Aralık 1918 tarihli 14. sayısından itibaren yayımlanmaya başlayan ve 8 Mayıs 1919 tarihli 21 numaralı nüshasına kadar devam eden, sonra da kitapçık haline getirilen "Genç Kızlarımız İçin Altı Derste Tabii Yazmak Sanatı"nda tabii yazmanın yöntemini açıklamaya çalışmıştır. Derginin yayıma devam etmemesi üzerine 6. dersi yazılmayan makalede konuşulan Türkçe ile yazmak, batı edebiyatının kaynaklarını model almak, millî kültürün kıymetini bilerek eserlerde bunu işlemek, hece veznini millî vezin bilmek, edebiyatı çağdaştırmak, halk ile münevver arasındaki uçurumu ortadan kaldırmak yazarın ısrarla üzerinde durduğu noktalardır. Millî edebiyatta amaçlanan, aydın ile halkın hepsine birden hitap edecek bir edebiyat oluşturmaktır. Makalede de kadın yazarlara bu beklenti doğrultusunda yol gösterilmek istenmektedir.

Türk edebiyatında Millî edebiyat dönemini başlatan 'Yeni Lisan' hareketinin en önemli savunucusu şüphesiz ki Ömer Seyfettin'dir. Onun, "Genç Kızlarımız için Tabii Yazmak Sanatı" başlıklı makalesi, kadın yazarlara 'Yeni Lisan' anlayışı ile yazma noktasında teknik bilgiler vermektedir. İnas Darülfünununun ilk mezunlarını verdiği bu yıllarda yazarın böyle bir makale kaleme alması herhalde yeni yetişen edibelere yol gösterici olmak arzusundan kaynaklanmaktadır. *Türk Kadını* dergisinin böyle bir makaleyi yayınlaması ise kadın yazarların yetişmesine verilen önem kadar 'Yeni Lisan'la millî bir edebiyat meydana getirilmesine gösterilen ilgiyi yansıtmaları bakımından dikkate değer görünmektedir.

KAYNAKÇA

Çakır, Serpil (1996), *Osmanlı Kadın Hareketi*, İstanbul: Metis Yayınları.

Ömer Seyfettin (1918-1919), "Genç Kızlarımız İçin Altı Derste Tabii Yazmak Sanatı",

Türk Kadını, S. 14-21, 12 Aralık 1918-8 Mayıs 1919. (hzl. Argunşah, Hülya (2001), "Genç Kızlarımız İçin Altı Derste Tabii Yazmak Sanatı", *Ömer Seyfettin Bütün Eserleri, Makaleler 2, Tercümeleler*, İstanbul: Dergâh Yayınları.)

Tanpınar, Ahmet Hamdi (2006), *19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

[Yöntem], Ali Canip (1911), "Yeni Lisan", *Genç Kalemler*, 27 Nisan. (hzl. Parlatır, İsmail - Çetin, Nurullah (1999) : "Yeni Lisan", *Genç Kalemler Dergisi*, Ankara: TDK Yayınları).

² Derginin 21. sayıdan sonra yayımlanmaması beşinci dersin yarım kalmasına sebep olmuştur. Beşinci dersin ikinci kısmı ilk defa Hülya Argunşah tarafından Ömer Seyfettin, *Makaleler 2, Tercümeleler* adlı kitapta yayımlanmıştır.